Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

26 ноември 2020 година*

„Преюдициално запитване — Член 99 от Процедурния правилник — Защита на потребителите — Директива 93/13/ЕИО — Членове 3 и 6—8 — Директива 2008/48/ЕО — Член 22 — Неравноправни клаузи в потребителските договори — Служебна проверка от националния съд — Национално заповедно производство“

По дело C-807/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Софийски районен съд (България) с акт от 4 ноември 2019 г., постъпил в Съда на 4 ноември 2019 г., в рамките на производства по дела

„Банка ДСК“ ЕАД,

„Фронтекс интернешънъл“ ЕАД,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, C. Toader (докладчик) и M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за „Банка ДСК“ ЕАД, от В. Михнева, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от Й. Г. Маринова, G. Goddin и N. Ruiz García, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

* Език на производството: български.

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 6—8 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273), както и на член 22, параграф 1 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66).

2 Запитването е отправено в рамките на две заповедни дела, по които заявителите са съответно Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл, а длъжниците са потребители, неконституирани по делото.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 93/13

3 Член 3, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда:

„В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора“.

4 Съгласно член 6 от тази директива:

„1. Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

2. Държавите членки предприемат необходимите мерки с цел потребителите да не бъдат лишени от защитата, предоставена им от настоящата директива, поради избор на правото на трета страна, като приложимо право по договора, ако последният е непосредствено свързан с територията на държавите членки“.

5 Член 7, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, също[с]твуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

6 Член 8 от същата директива гласи:

„Държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на настоящата директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите“.

Директива 2008/48

7 Съображения 9 и 10 от Директива 2008/48 гласят следното:

„(9) Пълната хармонизация е необходима, за да се осигури на всички потребители в Общността високо и равностойно ниво на защита на техните интереси и за да се създаде реален вътрешен пазар. Ето защо на държавите членки не следва да се позволява да запазят или въвеждат национални разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива. Това ограничение обаче следва да се прилага само тогава, когато са налице разпоредби, хармонизирани чрез настоящата директива. Когато не съществуват такива хармонизирани разпоредби, държавите членки следва да са свободни да запазят или въвеждат национално законодателство. Съответно държавите членки могат например да запазят или въведат национални разпоредби относно солидарната отговорност на продавача или доставчика на услуги и кредитора. Друг пример за тази възможност, с която разполагат държавите членки, може да бъде запазването или въвеждането на национални разпоредби относно развалянето на договора за продажба на стоки или доставка на услуги, ако потребителят упражни правото си на отказ от договора за кредит. В това отношение, в случай на договори за кредит с неопределен срок, държавите членки следва да могат да определят необходимия минимален срок, който следва да изтече между момента, когато кредиторът поиска погасяване, и този, в който кредитът следва да бъде погасен.

(10) Определенията, които се съдържат в настоящата директива, определят обхвата на хармонизацията. Поради това задължението на държавите членки да приведат в изпълнение разпоредбите на настоящата директива следва да бъде ограничено до нейното приложно поле, както е очертано от тези определения. Настоящата директива обаче следва да не засяга прилагането от държавите членки, в съответствие с правото на Общността, на разпоредбите на настоящата директива за области, които не попадат в нейното приложно поле. […]“.

8 Член 10 от тази директива е озаглавен „Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит“ и в параграф 2 от него са указани някои данни, които трябва да са посочени в договора за кредит по ясен и кратък начин.

9 Член 17 от посочената директива предвижда:

„1. Когато правата на кредитора съгласно договор за кредит са цедирани на трето лице, потребителят има право да предяви срещу цесионера всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния кредитор, включително и възражението за прихващане, когато последното е допустимо в съответната държава членка.

2. Потребителят бива информиран за цесията, посочена в параграф 1, освен в случаите, когато първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да обслужва кредита по отношение на потребителя“.

10 Съгласно член 22, параграф 1 от същата директива:

„Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки [не] могат да […] запазят или въвеждат разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива“.

Българското право

ГПК

11 Член 410, алинеи 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс, в редакцията му, обнародвана в ДВ, бр. 83 от 22 октомври 2019 г. (наричан по-нататък „ГПК“), предвижда:

„(1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;

[…]

(2) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане“.

12 Член 411 от ГПК гласи:

„(1) Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището на длъжника, който в тридневен срок извършва служебна проверка на местната подсъдност. […]

(2) Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;

2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;

3. длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;

4. длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

(3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника“.

13 Член 414, алинеи 1 и 2 гласи следното:

„(1) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква освен в случаите по чл. 414а.

(2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван“.

14 Член 418 относно незабавното изпълнение предвижда:

„(1) Когато със заявлението е представен документ по чл. 417, на който се основава вземането, кредиторът може да поиска от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист.

(2) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали документът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу длъжника. […]“.

15 Съгласно член 419, алинеи 1—3:

„(1) Разпореждането, с което се уважава молбата за незабавно изпълнение, може да се обжалва с частна жалба в двуседмичен срок от връчване на заповедта за изпълнение.

(2) Частната жалба срещу разпореждането за незабавно изпълнение се подава заедно с възражението срещу издадената заповед за изпълнение и може да се основе само на съображения, извлечени от актове по чл. 417.

(3) Обжалването на разпореждането за незабавно изпълнение не спира изпълнението“.

16 Член 420, озаглавен „Спиране на изпълнението“, предвижда:

„(1) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1—9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) Когато в срока за възражение е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, съдът, постановил незабавно изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1.

(3) Определението по искането за спиране може да се обжалва с частна жалба“.

Закон за изменение и допълнение на ГПК

17 Законът за изменение и допълнение на ГПК, обнародван в ДВ, бр. 100 от 20 декември 2019 г. (наричан по-нататък „Законът за изменение на ГПК“), гласи:

„§1. В чл. 7 [от ГПК] се създава ал. 3:

„Съдът служебно следи за наличието на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител. Той осигурява възможност на страните да изразят становище по тези въпроси“.

[…]“.

18 С този закон в член 410 от ГПК се създава алинея 3, която гласи следното:

„Когато вземането произтича от договор, сключен с потребител, към заявлението се прилагат договорът, ако е в писмена форма, заедно с всички негови приложения и изменения, както и приложимите общи условия, ако има такива“.

19 С посочения закон в член 411, алинея 2 от ГПК се създава нова точка 3:

„Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

[…]

3. искането се основава на неравноправна клауза в договор, сключен с потребител или е налице обоснована вероятност за това“.

20 Със същия закон в член 417 от ГПК се правят следните изменения и допълнения:

„1. В т. 2 думите „общините и банките“ се заменят с „и общините, или извлечение от счетоводните книги на банка, към което е представен документът, от който произтича вземането на банката, заедно с всички негови приложения, включително приложимите общи условия“.

2. В т. 10 се създава изречение второ: „Когато ценната книга обезпечава вземане, произтичащо от договор, сключен с потребител, към заявлението се прилага договорът, ако е в писмена форма, заедно с всички негови приложения, включително приложимите общи условия“.

21 Със Закона за изменение на ГПК член 420, алинеи 1 и 2 от ГПК е изменен и допълнен, така че гласи следното:

„(1) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1—9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите. Когато длъжникът е потребител, обезпечението е в размер до една трета от вземането.

(2) Съдът, постановил незабавното изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1, когато е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, че:

1. вземането не се дължи;

2. вземането се основава на неравноправна клауза в договор, сключен с потребител;

3. неправилно е изчислен размерът на вземането по договор, сключен с потребител“.

Закон за потребителския кредит

22 Член 10, алинея 1 от Закона за потребителския кредит в приложимата му в главните производства редакция (ДВ, бр. 17 от 26 февруари 2019 г.), с който се транспонират разпоредбите на Директива 2008/48, предвижда:

„Договорът за потребителски кредит се сключва в писмена форма, на хартиен или друг траен носител, по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договора се представят с еднакъв по вид, формат и размер шрифт — не по-малък от 12, в два екземпляра — по един за всяка от страните по договора“.

23 Съгласно член 26 от този закон:

„(1) Кредиторът може да прехвърли вземането си по договор за потребителски кредит на трето лице само ако договорът за потребителски кредит предвижда такава възможност.

(2) Когато кредиторът прехвърли вземанията си по договора за потребителски кредит на трето лице, потребителят има право да направи спрямо това трето лице всички възражения, които има към първоначалния кредитор, включително възраженията за прихващане“.

24 Член 33 от посочения закон гласи:

„(1) При забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата.

(2) Когато потребителят забави дължимите от него плащания по кредита, обезщетението за забава не може да надвишава законната лихва.

(3) Кредиторът не може да откаже да приеме частично плащане по потребителски кредит“.

Делата в главните производства и преюдициалните въпроси

25 В делото относно Банка ДСК последната иска от запитващата юрисдикция да издаде заповед за незабавно изпълнение въз основа на извлечение от счетоводните книги на тази банка от 3 октомври 2019 г. срещу потребител, който не е конституиран по делото.

26 Банка ДСК твърди, че на 8 март 2018 г. е сключила договор за потребителски кредит с посочения потребител, който е изпаднал в забава за плащане и не е платил 17 месечни вноски с падеж от 20 март 2018 г. до 20 юли 2019 г. Що се отнася до последната дължима вноска, посочената сума е с по-голям размер от предходните, а именно 564,44 български лева (BGN) (около 288 EUR) вместо 167,23 BGN (около 85 EUR), като липсва обяснение за това.

27 Банка ДСК представя и препис от друг договор за потребителски кредит, сключен на 25 февруари 2018 г. с цел финансиране на покупката на мобилен телефон и премия по застраховка „Живот“, по която ползващо се лице е банката. В този договор са посочени условията за ползване и връщане на кредита, а именно плащането на 18 месечни вноски, както и общите условия, и той носи подписа на потребителя.

28 В делото относно Фронтекс интернешънъл това дружество твърди, че с договор за цесия е придобило вземане на дружеството „Сити кеш“ от потребител, който е сключил договор за паричен заем с последното дружество на 15 юли 2016 г. Фронтекс интернешънъл подава пред запитващата юрисдикция заявление за издаване на заповед за изпълнение срещу този потребител, без да представя никакви документи.

29 По двете отнесени до нея дела запитващата юрисдикция предполага, че са налице неравноправни клаузи в договорите за потребителски кредит, и би искала да може да разгледа договорите, от които произтичат вземанията.

30 Тя обаче посочва, на първо място, че съгласно българското право заповедните производства се водят формално и едностранно, поради което потребителят няма възможност да възрази срещу заповедта за изпълнение преди издаването ѝ.

31 На второ място, тази юрисдикция се позовава на практиката на Върховния касационен съд (България), от която по-специално следва, от една страна, че в заповедното производство по член 410 от ГПК съдът не събира доказателства, тъй като целта на производството е не установяване на самото вземане, а само проверка дали същото е спорно, и от друга, че в производството по член 417 от ГПК съдът се произнася въз основа на представения от заявителя документ и не може да разглежда документи, различни от посочените в този член.

32 На трето място, посочената юрисдикция пояснява, че предвид работната натовареност на съдиите в Софийски районен съд (България), те не са в състояние да проверяват дали договорите за потребителски кредит, приложени към заявленията за издаване на заповеди за изпълнение, съдържат неравноправни клаузи.

33 При това положение Софийски районен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Представлява ли само по себе си нарушение на правото на Европейския съюз относно защитата на потребителите или на други основни права обстоятелството, че едно национално съдилище е значително по-натоварено от другите съдилища от същата степен и поради това съдиите в него са възпрепятствани едновременно да извършват проверка на представяните пред тях актове, по които се допуска или може да се допусне предварително изпълнение и да постановяват актовете си в разумен срок?

2) Следва ли националният съд да откаже да издава актове, които могат да доведат до принудително изпълнение, ако потребителят не възрази срещу тях, в случай че у него възникне сериозно съмнение, че искането се базира на приложение на неравноправна клауза в договор с потребител, без да са налице категорични доказателства за това в материалите по делото?

3) Ако отговорът на въпрос 2 е отрицателен, допустимо ли е при възникнало у него съмнение националният съд да изисква допълнителни доказателства от страната по договор — търговец, независимо, че съгласно националното право националният съд няма такова право в рамките на производството, в което се издава евентуално подлежащ на принудително изпълнение акт, докато длъжникът не възрази?

4) Прилагат ли се изискванията за служебно установяване на определени обстоятелства от националния съд, въведени от правото на Европейския съюз във връзка с директиви за хармонизация на потребителското право, и в случаите, когато националният законодател е предоставил допълнителна защита (повече права) на потребителите с национален законодателен акт в изпълнение на разпоредба на директива, която допуска предоставяне на такава засилена защита?“.

34 Запитващата юрисдикция отправя и искане до Съда да разгледа настоящото дело по реда на бързото производство съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

Производството пред Съда

35 С акт на председателя на Съда от 3 декември 2019 г. е отхвърлено искането за произнасяне по реда на бързото производство съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

36 Всъщност следва да се припомни, че от една страна, изискването да се осигури бързо решаване на отнесените до запитващата юрисдикция дела в съответствие с националното право, само по себе си не е достатъчно, за да обоснове провеждането на бързо производство по член 105, параграф 1 от Процедурния правилник (вж. определения на председателя на Съда от 23 декември 2015 г., Vilkas, C-640/15, непубликувано, EU:C:2015:862, т. 8 и от 8 юни 2016 г., Garrett Pontes Pedroso, C-242/16, непубликувано, EU:C:2016:432, т. 14).

37 От друга страна, макар че длъжникът е потребител, съгласно постоянната съдебна практика чисто икономически интереси, колкото и да са важни и легитимни, не могат сами по себе си да обосноват провеждането на бързо производство (определение от 10 април 2018 г., Del Moral Guasch, C-125/18, непубликувано, EU:C:2018:253, т. 11 и цитираната съдебна практика).

38 Също така, нито самият интерес на правните субекти възможно най-бързо да се установи обхватът на правата, които черпят от правото на Съюза, колкото и да е важен и легитимен този интерес, нито чувствителността на делото в главното производство от икономическа или

социална гледна точка все пак не предполагат необходимост от разглеждане на делото в кратки срокове по смисъла на член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда (определения на председателя на Съда от 13 април 2016 г., Indėlių ir investicijų draudimas, C-109/16, непубликувано, EU:C:2016:267, т. 8 и 9 и от 15 февруари 2016 г., Anisimovienė и др., C-688/15, непубликувано, EU:C:2016:92, т. 8 и цитираната съдебна практика).

39 С определение от 28 май 2020 г., постъпило в секретариата на Съда на 3 юни 2020 г., запитващата юрисдикция дава пояснения във връзка с измененията на ГПК, въведени с посочения закон за изменението му и в сила от 24 декември 2019 г. С акт на председателя на Съда от 22 юни 2020 г. това определение е приложено към преписката и е връчено на страните и заинтересованите субекти за сведение.

По преюдициалните въпроси

40 Съгласно член 99 от Процедурния правилник, когато отговорът на даден въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът на преюдициалния въпрос не оставя място за разумно съмнение, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.

41 Тази разпоредба следва да се приложи в настоящото преюдициално производство.

По първия въпрос

42 С първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.

43 Като начало следва да се припомни, че както е видно от съдебната практика, ефективната защита на произтичащите от Директива 93/13 права може да бъде гарантирана само при условие че системата на националното процесуално право предвижда в рамките на производството по издаване на заповед за изпълнение или на това по изпълнение на такава заповед съдът да осъществи служебно контрол относно евентуално неравноправния характер на клаузите, съдържащи се в разглеждания договор (решение от 20 септември 2018 г., EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, т. 45 и цитираната съдебна практика). В случай че националният съд, който се произнася в производството по издаване на заповед за изпълнение, сам установи, както в главните производства, че е необходимо да провери дали клаузите на разглежданите договори са неравноправни, той трябва да има реална възможност да упражни такъв контрол.

44 Следва също да се припомни, че организацията на правораздаването в държавите членки, включително по отношение на разпоредбите относно разпределението на делата, е от компетентността на държавите членки. При упражняването на тази компетентност държавите членки все пак са длъжни да спазват задълженията, които произтичат за тях от правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 26 март 2020 г., Miasto Łowicz и Prokurator Generalny, C-558/18 и C-563/18, EU:C:2020:234, т. 36 и цитираната съдебна практика).

45 Следователно евентуалните практически затруднения, свързани с работната натовареност, не биха могли да оправдават неприлагане на правото на Съюза. Всеки национален съд, който в рамките на компетентността си трябва да прилага нормите на правото на Съюза, е длъжен да

гарантира пълното действие на тези норми (вж. в този смисъл решения от 9 март 1978 г., Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, т. 21 и от 11 септември 2014 г., A, C-112/13, EU:C:2014:2195, т. 36).

46 Следователно обстоятелството, че един национален съд е значително по-натоварен от други съдилища от същата степен, не освобождава съдиите в него от задължението да прилагат ефективно и изцяло правото на Съюза.

47 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.

По втория и третия въпрос

48 С втория и третия въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договор за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпоредби са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.

49 Съгласно член 6, параграф 1 от Директива 93/13 неравноправните договорни клаузи не са обвързващи за потребителите. Освен това съгласно постоянната съдебна практика с оглед на естеството и значението на обществения интерес от защита на потребителите, които са в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика, Директива 93/13 задължава държавите членки да предвидят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици, както следва от член 7, параграф 1 във връзка с двадесет и четвърто съображение от тази директива (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2020 г., Raiffeisen Bank и BRD Groupe Societé Générale, C-698/18 и C-699/18, EU:C:2020:537, т. 52 и цитираната съдебна практика).

50 В това отношение следва да се констатира, че Съдът вече е имал повод да се произнесе по тълкуването на членове 6 и 7 от Директива 93/13, що се отнася до правомощията на националния съд за служебна проверка в рамките на националните заповедни производства.

51 Националният съд е длъжен служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и по този начин да компенсира неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика, но именно при условие че разполага с необходимите за това правни и фактически данни. Както Съдът е имал повод да уточни, тези съображения важат и за заповедните производства (вж. в този смисъл решения от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, т. 42 и 43 и от 11 март 2020 г., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, т. 26 и цитираната съдебна практика).

52 В това отношение, ако фактическите и правните данни в преписката, представена на националния съд, който трябва да се произнесе в производството за издаване на заповед за изпълнение, пораждат сериозни съмнения за неравноправност на някои клаузи, които не са били посочени от потребителя, но имат връзка с предмета на спора, без обаче да е възможно да се направи окончателна преценка по този въпрос, и ако този съд намира за необходимо да

прецени неравноправния характер на тези клаузи, той следва да разпореди, при необходимост служебно, действия по събиране на доказателства, за да допълни преписката, като при спазване на състезателното начало поиска от страните да му представят необходимите за тази цел разяснения и документи. От това следва, че националният съд е длъжен служебно да разпореди действия по събиране на доказателства, доколкото вече съдържащите се в посочената преписка правни и фактически данни пораждат сериозни съмнения за неравноправност на някои клаузи (вж. в този смисъл решение от 11 март 2020 г., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, т. 37 и 38).

53 Следователно, видно от тази съдебна практика, в настоящия случай, ако националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение за вземане, произтичащо от клаузите на сключен с потребител договор по смисъла на Директива 93/13, предполага, че тези клаузи са неравноправни, без обаче да има възможност да извърши окончателна преценка за тях, той може без възражение от страна на потребителя, при необходимост служебно, да изиска от кредитора необходимите доказателства, за да прецени евентуалната неравноправност на тези клаузи.

54 По изложените съображения на втория и третия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договора за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпоредби не са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.

По четвъртия въпрос

55 Като начало следва да се отбележи, че видно от акта за преюдициално запитване, запитващата юрисдикция поставя този четвърти въпрос предвид член 10, алинея 1 от Закона за потребителския кредит, който предвижда минимален размер на използвания в договора шрифт, предвид член 26 от този закон, който изисква съгласието на потребителя за прехвърлянето на вземането, и предвид член 33 от същия закон, който ограничава размера на обезщетението за забава до този на законната лихва.

56 Въпреки че както Директива 93/13, така и Директива 2008/48 се прилагат за договорите между продавач или доставчик и потребител, каквито по-специално са договорите за потребителски кредити, както е по двете дела пред запитващата юрисдикция, не може да се приеме, както отбелязва и Комисията в писменото си становище, че посочените от запитващата юрисдикция национални разпоредби транспонират Директива 2008/48.

57 Всъщност следва да се констатира, че с Директива 2008/48 не се извършва хармонизация във връзка с извлеченията от банкови счетоводни книги, нито във връзка с договорите за прехвърляне на вземания, като доказателства, позволяващи събирането на вземане, произтичащо от договор за потребителски кредит (вж. в този смисъл определение от 28 ноември 2018 г., PKO Bank Polski, C-632/17, EU:C:2018:963, т. 31 и цитираната съдебна практика).

58 За сметка на това, по отношение на Директива 93/13 следва да се отбележи, че съгласно член 1 от нея тя има за цел да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител. Съгласно член 3, параграф 1 от тази директива дадена клауза се счита за неравноправна, когато създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност

между правата и задълженията на страните. Освен това член 4, параграф 2 и член 5 от тази директива предвиждат изискването клаузите на договора да се съставят на ясен и разбираем език.

59 Поради това на поставения от запитващата юрисдикция въпрос ще бъде даден отговор само от гледна точка на разпоредбите на Директива 93/13.

60 С четвъртия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.

61 Видно от член 8 от Директива 93/13, държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строги разпоредби, които са в съответствие с Договора за функционирането на ЕС, в областта на тази директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите. Следователно с тази директива се извършва минимална хармонизация. От една страна, при преценката на неравноправния характер на дадена договорна клауза следва да се държи сметка за нормативния контекст, който заедно с тази клауза определя правата и задълженията на страните (решение от 10 септември 2020 г., A (Пренаемане на социално жилище), C-738/19, EU:C:2020:687, т. 37 и цитираната съдебна практика).

62 От друга страна, за да се прецени дали дадена клауза създава в ущърб на потребителя „значителна неравнопоставеност“ между произтичащите от договора права и задължения на страните по него, трябва по-специално да се вземат предвид разпоредбите на националното право, приложими при липсата на уговорка между страните в това отношение. Именно вследствие на такъв сравнителен анализ националният съд може да установи дали и евентуално в каква степен по силата на договора потребителят е поставен в по-неблагоприятно правно положение от предвиденото в действащото национално право (вж. в този смисъл решение от 26 януари 2017 г., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, т. 59 и цитираната съдебна практика).

63 По изложените съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.

По съдебните разноски

64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (шести състав) определи:

1) **Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че е пречка за това националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, да пропуска проверката за евентуална неравноправност на клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, поради практически затруднения като работната натовареност на този съд.**

2) **Член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори трябва да се тълкуват в смисъл, че когато националният съд, сезиран с искане за издаване на заповед за изпълнение, предполага, че това искане се основава на съдържаща се в договора за потребителски кредит неравноправна клауза по смисъла на Директива 93/13, посочените разпоредби не са пречка той да може без възражение от страна на потребителя да изиска допълнителна информация от кредитора, за да провери евентуалната неравноправност на тази клауза.**

3) **Член 3 и член 8 от Директива 93/13 във връзка с член 6 и член 7 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че в рамките на служебната проверка за евентуална неравноправност на клаузите в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, която националният съд извършва, за да установи дали е налице значителна неравнопоставеност между задълженията на страните съгласно договора, този съд може да взема предвид и националните разпоредби, гарантиращи по-висока защита на потребителите спрямо предвидената в тази директива.**

Съставено в Люксембург на 26 ноември 2020 година.

Секретар
A. Calot Escobar

Председател на шести състав
L. Bay Larsen